

Mi újság? Semmi.

Mi vagyunk a fehér

Elöttem fekszik az apám megkötözve. Szálkás deszkaléc, olyan az arca. Felhúzták oldalt a rácsot, odakötözték a kezét, mert kivette a kanült, és elmáskált éjszakánként.

Mi újság?

Semmi. Este talán kimegyek a meccsre.

Az ablaknál égő tekintetű férfi nyitott pizsama felsőben, néz, mióta bejöttem. Sárga, horpadt mellkas. Zúg a fénycsó. Kint az esőben kémény ázik.

Milyen meccs? Nem tudtam, hogy meccsre jársz.

Barátságos, a norvégokkal.

Csücsörít, fintorog, mintha azt mondaná, hogy fölösleges dolgokkal foglalkozom. Töpreng, ráncolja a homlokát.

Barátságos?, kérdi bizonytalanul.

Tudod, felkészülési meccs. Kipróbálják a játékosokat.

Látom, hogy nem érti. Kisorvadtak a fejéből ezek a neuronok. Kéri, hogy töröljem meg az orrát. És hogy vegyem le a kötést a kezéről. Rongyos gézszalaggal csomózták a csuklóját a rácsához.

Nem lehet, mondom, a nővér megtiltotta.

Hallgatunk.

Mondjuk kimentem reggel a vécére, a konyhában ült, cigizett. Felöltöztem, összepakoltam, annyit mondtam, mikor csuktam az ajtót: mentem. Nem válszolt, oda se nézett. Ez volt a reggeli beszélgetés. Mentem.

Hozzak be cigit és bort, mondja a világ legtermészetesebb, ellentmondást nem tűrő hangján. Rendelkezik. Kiadja az utasításokat. A félmeztelen csontváz előre-hátra billeg, egész testével bólogat.

És csomózd ki a kezem.

Int, hogy hajoljak közelebb, ez most csak kettőnkre tartozik. Ott van a takaró alatt, suttogja, óvatosan vegyem ki, és rejtsem el otthon. A lekötözött kezével mutatja, hogy hol van, az ágyékánál. Be kellene nyúlnom a paplan alá a titkos csomagért.

Kapargatja a gézt.

Mit mondtam: bor és cigi.

Vasárnap van, nincsenek nyitva a boltok.

Cibálja a kötést, szája széle remegni kezd, olajosan csillog a szeme: szóljak a nővérnek. Kint várok a folyosón, míg tisztába teszik. Tíz perc maradt a látogatási időből.

Vegyek ki pénzt a táskájából, hozzak egy füstszűrőtlen Szofit meg egy üveg hárslevelút, a literest.

A csontváz mozdulatlanul néz.

Vagy zöldszilvánit, mindegy, csak lóduljak már.

Letelt az idő, mondom, jövök holnap is.

Megérintem ajkammal a borostás bőrt, vegyszerszaga van.

Szia, gyógyulj.

Csináld, amit mondok!

Végig a folyosón, míg elérem a lépcsőt, hallom, hogy kiabál.

Egész nap ez van: időnként elered, eláll, majd újból szemerkélni kezd. Siste-regnek az autók az aszfalton. A fehér ég alatt tépett viharfelhők, egy hasadékban felizzik a nap, fénycsik esik a házakra.

Elindulok a Róbert Károly körúton, hallgatom az autók surrogását. Befordulok a Vágány utcába, le a vasúti kocsik temetője mellett a Dózsa György útig, aztán balra át a sínek alatt. Egyetlen emberrel sem találkozom. A kocsik lassitanak, és kétfelé fröcskölnek a sáros esővizet.

Átvágok a Hősök terén és a Ligeten az Ajtósi Dürer sor felé, hogy aztán az István-mező emeletes villái között a Thököly utat elérve viszakanyarodjak a Hungária körútra, ahonnan már látszanak a viharos

égen a stadion reflektorai. Vagy hazamegyek. Elhúz egy trolit. Giliszták a betonon.

A nyolcadik születésnapomon vittek ki először meccsre. Emberek álltak a járdán, a sarkokon, a kocsmák előtt, ittak, beszélgettek. Apám a stadion lenti büféjében vett egy sört, aztán fölmentünk a szektorba. Szólt a zene, a játékosok a pályán melegítettek, aztán levonultak, és pár perc múlva mezre vetkőzve, szabályos sorokban jöttek vissza a pattogó induló ritmusára. Elkezdődött a játék. A közönség elbődült.

Mi vagyunk a fehér, mondta apa.

Beállítottam a fényképezőgépet, amit a születésnapomra kaptam. A kapucnis operatőr a futópályán ült egy forgó állványon. A labdaszedő guggolva ázott az esőben. Apa felugrott, a fejét fogva kiabált, dühösen eltaposta a cigarettáját. A szünetben kaptam kólát és szendvicset. Apa megint sört ivott. Kérdezte, hogy tetszik a meccs. Szurkolj, kiáltotta, és hátra vágott, hajrá!

A második féldőben hangosabbak lettek az emberek, felugráltak, káromkodtak. Ha az ellenfél támadt, nem mozdultak, csak a pályára meredtek, de közben a kezük akkor is föl-alá járt a szotyolás zacskótól a szájukig. Lefényképeztem a perecest és az eredményjelző táblát is. A lámpák fényében köröző galambokkal nem is próbálkoztam, mozgó dolgot nem lehet ezzel a Szenenával.

Apa megkérdezte, nem akarom-e lefényképezni a kedvenc játékosát. Mutatta, ki az, övé volt a tízes mez. Megvártuk, hogy közel jöjjön. A partvonalnál áll csipőre tett kézzel. A szurkolókról is készítettem egy sorozatot. Mikor apa észrevette, szólt, hogy nem illik idegeneket fényképezni, és hogy miért nem a meccset nézem.

Hirtelen csend lett, az emberek abbahagyták a szurkolást, csak a labdapattogás hallatszott. Némán és közömbösen figyelt a tömeg. A játékosok nyögtek, a bíró időnként a sípjába fújt. Aztán újra kezdődött a kiabálás, dobolás, csőrömpölés, tülkölés. És persze mindenki dohányzott, csipte a szemem a füst.

A második féldő közepe lehetett, mikor forgolódni kezdtek, valaki rosszul lett a mögöttünk lévő sorban. Megjelent egy rendőr. Az emberek a nyakukat nyújtogatták. A meccset is nézték, de az ősz hajú férfi is érdekelte őket, aki a földön feküdt a szotyolahéjban. Valaki föl hajolt, azt mondták mellettünk, újravezetés. Először hallottam ezt a szót. Szemben a lelátón semmit sem vetek észre, szurkoltak tovább. Elvitték hordágyon, megint lehetett a játékra figyelni.

Vége, lefújták a meccset, nem esett gól, senki nem nyert, mégis diadalmas zene szólt. A csapatok megköszönték a szurkolást. Apa szerint a döntetlen nekünk jó – **nekünk**: ebbe most már beletartoztam én is. Elindultunk kifelé, sodródtunk a tömeggel. Szemerkélni kezdett. A kijáratnál egy mentő villogó lámpával.

GARACZI László
Mintha élnél
Jelenkor, 1998
Magvető, 2011

Pompásan
buszozunk!
Jelenkor, 1998
Magvető, 2016

Az olyanok, mint te
Jelenkor, 2000

Csodálatos
vadállatok
Jelenkor, 2001

Nevetnek az
angyalok
Jelenkor, 2002

Gyarmati nő
Jelenkor, 2005

MetaXa
Magvető, 2006

Arc és hátarc
Magvető, 2010

Wünsch-híd
Magvető, 2015

„Prédales”
Magyar Lettre
Internationale, 125

„Tánc, méreg, alkohol”
Magyar Lettre
Internationale, 127

„Mész, mész és csak
kolbász”
Magyar Lettre
Internationale, 132

„Jó lesz nekünk”
Magyar Lettre
Internationale, 137

„Versek 1981-ből”
Magyar Lettre
Internationale, 138

„A biotörpe”
Magyar Lettre
Internationale, 145

„Tépések és tapadások”
Magyar Lettre
Internationale, 60

„Fülcimpa. Az
ideológia
malomkövei”
Magyar Lettre
Internationale, 81

„Néma”
Magyar Lettre
Internationale, 88

„Kóda”
Magyar Lettre
Internationale, 95

„Hideg és piros”
Magyar Lettre
Internationale, 97

(David
Muradjannal, Jacek
Pacochával, Peeter
Sauterrel)

„Tickets, please! –
A jegyeket kérem!”
(drámarészlet)
Magyar Lettre
Internationale, 53

„Ki is itt a provokatív
fenegyerek?”
litera-nagyvizit
Magyar Lettre
Internationale, 51

BÓNUSZ Tibor
Garaczi László
Kalligram, 2002

Kértem az irodában, hogy ne dübörödjön a koporsó. Negyed kettőre írták ki a szertartást. Eltűntek a felhők, ragyogó napsütésben indultunk el Liza Suzukijával. Csináltam szendvicset, mondta, szóljak, ha kérek. Elképzelttem, ahogy áll a konyhában, és vaját ken. Nem számítottunk sok gyászolóra.

Egy virágáros igazított útba, de előtte még bementünk a benzinkúthoz. Pilsitünk, vettünk kólát. A tükörben vettem észre, hogy elfelejtettem borotválkozni. A pénztáros lány karja tele volt fesztiválkarszalaggal. A temetőkerítés túloldalán focipálya, sima zöld gyeppel fehér csíkokkal.

Egy falújságra írták ki az időpontokat, mi voltunk az utolsó előtti név. Néhány ember állt egy vékony, fekete jármű körül. Szomszédok, egy régi kolléga és egy idős házaspár, akiket nem ismertem. A másik ravatalozóban is ott volt már a feldíszített koporsó a kétórás halottal.

Jött a pap, és mindenféle bemutatkozás vagy köszönés nélkül a túlvilágról kezdett beszélni. Kilógott a kóla a zsebemből, eltakartam a könyökömmel. A megáttalodottak nem jutnak be a nyugalom völgyébe, mondta, de az apám nem volt megáttalodott.

A szürkeruhások betolták a koporsót a csőszerű autóba, és elindultunk a parcellához. Mi elől Lizával, a többiek utánunk. Odaadtam neki a kólát, hogy tegye el, mert lehúzza a nadrágom. Az egyik sírkőre az volt írva: Szolga János.

A sírnál megint beszélt a pap, ismét a mennyországgal hozakodott elő, de most már nem olyan fenyegető tónusban, mint a ravatalozónál. Egy fa állt a szomszéd sír mögött: sűrűn összefonódó alsó ágai felfogták a lehulló leveleket, fent tartotta a levegőben a rothadó tavalyi avart, miközben felső ágain friss hajtások zöldeltek.

A négy sírásó dologtalanul álldogált, szürke egyenruhájukban külső munkás raboknak néztek ki. Paplant dobtak a koporsóra, leeresztették, és először

óvatosan, majd egyre határozottabb mozdulatokkal lapátolták rá a földet. Diszkrét puffanások. Csöndben néztük őket, ahogy dolgoznak. Beszúrták a keresztet, valamit mormoltak felénk, és azzal a bizonyos fékezett sietéssel eltávoztak. A pap is kezét nyújtott, majd eltűnt. Az ismeretlen asszonynak könnybe lábadt a szeme, mikor részvételet nyilvánított. Sötétkék, kötött pulóverkabát volt rajta. A férfi háttérből figyelt, mintha ellenőrizné, hogy jól csinálja-e.

Nem mozdult a levegő a sárga és kék ragyogásban. Visszafelé megint elmentünk Szolga János sírja mellett. Ma a szolgát asszisztensnek hívják: Asszisztens János, élt ettől eddig.

A ravatalozóhoz megérkeztek közben a kétórás halott ismerősei. Egy énekkar is felsorakozott. Láttam, hogy a kék kabátos nő a férjével együtt sunyin beszívároga a tömegbe. A pálya felől labdapattogás hallatszott, kiáltások, add már, mire vársz, anyád.

Délután fölmentem apámhoz szellőztetni. Furcsa volt a lakás nélküle, mint egy üres dióhéj. Kiültem a konyhaablakba, elszívtam egy cigit. Az udvaron egy félmeztelen cigányfiú fehér zsákot cipelt. Gyereksírás, majd egy parancsoló anyai hang. Kijött egy néni, elindult a gangon, beszólt egy ajtón, hogy kell-e a valami a közértből.

A hűtőben maradt bor, csináltam egy fröccsöt.

Repülő szállt az égen, ijesztő lassúsággal. Eltűnt a kémény mögött, de nem akart előbukkanni a túloldalon. Az arcom: mintha szálkás lécen húznám végig a kezem. Egy fa mozdulatlan koronája a cserepek fölött. Villámhárítók, antennák, alumíniumcső csavarbilinccsel összefogva. Csend, aztán döndülések: valaki odalent elkezdte letolni a járdára a kukákat.

(részlet)

HERBERTO HELDER

tudomány és derű

Kórság a bőrön

Egy májusi éjszakán, mikor az eget végestelen-végig beborították a csillagok, ránéztem a kezemre, és észrevettem egy fehér foltot. Nyugodt, érzelmileg befogadó ember voltam, ellenben védekezőn léptem fel a tékozlás szédelgésével szemben. Meglehetősen sok emberrel éltem együtt. Igazából nem szerettem senkit. Tehát hirtelen megláttam a fehér foltot a jobb kezemben. Szeretem a jobb kezemet, történetesen ahhoz a hagyományhoz kötöm, amely egy nemes eszköznek tartja azt, és amelyet saját tehetségünk ereje mozgat. Ezek voltak az én elképzeléseim; általuk tudomány és derű a világ természetes forrásaihoz kapcsolódott. Az idő, a helyek, az emlékezet, a hol jobb, hol rosszabb napok nálam a vágnak azon stratégiáján alapultak, miszerint látszólag minden cinkosa mindennek. Büntelen embernek tartottak, aki ismeri a szabályok értékét, és aki szereti a föld és az évszakok váltakozását. Létrehoztam egy aforizmagyűjteményt; talán még az igazságosságban is hittem. Egy parcellányi rózsát kellett gondoznom. A rózsák meggyőzővé teszik és megnemesítik a lelket; a mozdulatok finomabbá válnak azáltal, hogy növényeket termesztünk. Leültem olvasni, amikor tehát megláttam azt az elfehéredett foltot a hüvelykujjam tövében. Azt hittem, a világosságtól van, aztán meg azt gondoltam, hogy valami anyag nyoma lehet ott. Megmozdítottam a kezem, és a folt továbbra is ott volt. És amikor megdörzsöltem a bal kezem mutatóujjával, egy kicsi változás nem sok, annyi sem történt rajta. Mit is gondolhattam volna? Valamiféle bőrirritáció lehet, fehér ekcéma. Szóval a május az a hónap, amit a legjobban kedvelek. A könyv kitűnő volt. Ami a többi dolgot illeti, nyilvánvalóan elidegenedtem az engem körülvevő, illetve az életembe be-, és abból kilépő emberektől. Egy bizonyos fokú intelligenciából és kultúrából táplálkoztam: szokványos levegőből, melyet belelegzünk, a látásnak és a láthatóságnak formájából és modelljéből. Volt bennem egyfajta kompromisszumok nélküli, finom gyengédség az emberek és a dolgok iránt; leheletnyi szkepticizmus; úgynevezett lakonikus megközelítése a világnak; figyelem és

visszavonultság. De amikor aludni tértem, és a kezemet az ágytakaróra tettem, észrevettem, hogy nagyobb lett a folt. Mostanra már körülölelte a hüvelykujjam tövét, mint egy jó vastag gyűrű. Emlékszem, kicsit oldalra fordítottam a fejem és ránéztem az ablakra, ahol a függöny meg-meglibbent. Az utcáról, egy közeli kertből feltételezhetően szegfű illata áradt be. Hallottam valakit olyan halkán beszélni, hogy csak két-három összefüggéstelen, meglepő szót értettem. De banális szavak voltak talán az időről, a szegfűkről, az éjszakaról, tudom is én. A kezem remegett, erre is emlékszem, és az éjszaka hirtelen, egy pillanat alatt ott termett; egy sűrű, elmozdíthatatlan éjszaka. A pánik szélén álltam, de körülnéztem, és éreztem, hogy azon a helyen élek, amit saját magam választottam. A napjaimat rendszereztem, megértve, hogy létezésem édes és kezelhető anyaga szemben állt a világgal, és megszelídült ennek a világnak az ujjai közt. De úgy tűnt, hogy egy drámai erő szabadult fel az emberek és köztem lévő delejes és törékeny cselekményben. Rájuk gondoltam, az emberekre, és szépnek, ugyanakkor különlegesnek is tartottam az arcukat és gesztusaikat, azt, ahogyan egy fényvillanásban felszelett egymás közti mozgásuk. Azt gondoltam, hogy körülöttem is járkálnak, és mellettem elhaladván felvillantak. Azt is megértettem, meddig ér el a hatalmam. Mentem volna orvoshoz? Talán igen. Éjjel kellemetlen álmom volt, melyben kőlépcsők szerepeltek; a tetejükéről észrevétlen búcsút inttem valakinek, aki a lépcső aljától távolodott. Áthaladtam ajtókon, amelyek kinyitak és becsukódtak, anélkül hogy megérintettem volna azokat. Azután azt éreztem, hogy zuhanok egy tetőről, amely lassan meghajlott, ahogy gurultam le róla. Ott lenn volt egy mocsár, és belemerültem. Miközben álmodtam, a jobb kezem megragadott egy maréknyi paraszt. Hirtelen felébredtem és felkapcsoltam a villanyt. A folt tovább terjedt; egy másik, még élénkebb betérítette a tenyeremet. Így történt, hogy az újabb napok megszállták az életemet, és szomorú és égő napok voltak, miközben a foltok ellepték a kezem, és már